

Memoriał do Rządu w sprawie statutu Gminy Bezwyznaniowej m. st. Warszawy

W dniu 27 października, prezydium Tymczasowej Rady Gminy Bezwyznaniowej m.st.

Warszawy w osobach przewodniczącego (Prof. [Romualda Minkiewicza](#)) i jego zastępcy (adwokata Kazimierza Sterlinga [1]) udało się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i, po odbyciu parogodzinnej konferencji z dwoma dyrektorami departamentów, z których jeden zastępował p. Ministra, złożyło do zatwierdzenia **Statut Gminy** wraz z uzasadniającym go memoriałem, który poniżej przytaczamy. Zwłoka półroczna w złożeniu Statutu spowodowana była z jednej strony wakacyjną trzechmiesięczną nieobecnością przewodniczącego Tymczasowej Rady Gminy, z drugiej i głównej, napotkanymi trudnościami prawnymi sformułowania, nad których rozwiązaniem musiało pracować powołane grono cywilistów. Memoriał wstępny brzmi jak następuje:

"Polska dzisiejsza, jako kraj będący na współczesnym stopniu rozwoju duchowego, posiada liczne zastępy obywateli, których wierzenia i pojęcia o istocie bytu nie mieszczą się w ramach istniejących wyznań.

Do odłamów tych należą zarówno ludzie religijni i wierzący, lecz nie uznający dogmatów i obrzędowości, sankcjonowanych przez jakiekolwiek z istniejących wyznań, jak i ludzie areligijni i niewierzący — a więc z natury rzeczy bezwyznaniowi.

Obie te grupy łączy dążność do unormowania życia wewnętrznego w zgodzie ze swymi pojęciami o własnych potrzebach duchowych, oraz z nakazami sumienia. Bezwyznaniowcy, pragnąc dostosować swe życie do wymagań ogólnoludzkiej czystej etyki, uważają, iż poddawanie się obrzędowości i nakazom wyznania, do którego się nie poczuwają i którego nie uznają, a więc do którego dziś z formy narzuconej, a nie z istoty i potrzeby ducha swego należą, jest aktem fałszu i obłudy, gwałcącym poczucie ich godności człowieczej i obniżającym powagę kościoła, do którego oficjalnie są zapisani, nakładając na kościół ten piętno przymusu, niezgodnego z pojęciami o wolności sumienia.

Uznanie prawne instytutu bezwyznaniowości istnieje we wszystkich państwach Europy Zachodniej i na długo przed wojną istniało w dwóch dzielnicach Polski, a mianowicie w Małopolsce i w Wielkopolsce wraz ze Śląskiem, z mocy odpowiednich ustaw konstytucyjnych tamtych państw zaborczych (art. 14 austriackiej ustawy zasadniczej o powszechnych prawach obywateli z dn.21.12.1867 r. Dz. U. P. N. 142 i art. Ustawy Konstytucyjnej dla Państwa Pruskiego z dn. 31 stycznia 1850 r. Dz. Ust. Nr 17).

Art. 12 Ustawy Konstytucyjnej pruskiej brzmiał: Gwarantuje się wolność wyznania religijnego i łączenie się w gminy wyznaniowe i wykonywanie wspólnego nabożeństwa publicznego i domowego. Korzystanie z praw obywatelskich i publicznych jest niezależne od wyznania religijnego. Wykonywanie wolności religijnej nie może przynosić uszczerbku obowiązkowi obywatelskim i państwowym.

Tak więc, aczkolwiek art. 12 Konstytucji pruskiej nie wspominał o instytucie bezwyznaniowości, to jednakże uznanie jego wyływało z samego ducha artykułu, gwarantującego swobodę wykonywania wolności religijnej. - Tak patrzyły na zagadnienie to najreakcyjniejsze nawet rządy pruskie, albowiem bez żadnej innej dodatkowej ustawy zatwierdzały władze pruskie gminy bezwyznaniowe, powstające na terenie nie tylko Królestwa Pruskiego, lecz i całych Niemiec.

Art. 14 Ustawy zasadniczej austriackiej stanowił: "Poręcza się każdemu zupełną swobodę wiary i **sumienia**. Używanie praw obywatelskich i politycznych nie jest zawisłe od wyznania religijnego: jednakowoż obowiązki obywatelskie nie mogą doznać żadnego uszczerbku z przyczyn wyznania religijnego. **Nikt nie może być zmuszony do jakiegokolwiek czynności kościelnej lub udziału w jakiegokolwiek uroczystości kościelnej**, o ile nie podlega władzy uprawnionej do tego na zasadzie ustawy.

Monarchia Austriacka nie znała również specjalnej ustawy o bezwyznaniowości, albowiem samo brzmienie art. 14, poręczającego zupełną swobodę „wiary i sumienia”, a więc wprowadzającego rozróżnienie pojęć „swobody wiary” i „swobody sumienia” dostatecznie wskazywało na uznanie zasady bezwyznaniowości.

Stylizacja uchwalonej w dn. 17 Marca 1921 r. Konstytucji dla Rzeczypospolitej Polskiej

jest w tej sprawie nader bliska brzmienia art. 14 Ustawy zasadniczej austriackiej. Tak art. 111 poręcza obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej „wolność sumienia i wyznania”, czyniąc ten sam rozdział między pojęciem „sumienia” i pojęciem „wyznania”, a art. 112 Konstytucji głosi o nieprzymuszaniu nikogo do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych w całym Państwie.

Tak więc, zasada bezwyznaniowości została przez Konstytucję na całym obszarze Polski urzeczywistniona na terenie prawa publicznego, a więc politycznego i administracyjnego.

Tak samo komentuje artykuły powyższe prof. Wł. Abraham: Swoboda i wolność wyznawania takiej lub innej religii lub **niewyznawania żadnej**, została każdemu z obywateli zapewniona. Patrz „Konstytucja, a stosunki wyznaniowe i Kościół” (Zbiór odczytów pod tyt. „Nasza Konstytucja”. Kraków 1922, str. 118).

Na podstawie art. 111 i 112 Konstytucji instytut bezwyznaniowości otrzymał z dniem uchwalenia Konstytucji sankcję prawną i na ziemiach b. Królestwa Polskiego.

Gmina bezwyznaniowa posiada przeto grunt prawny, zagwarantowany przez prawa zasadnicze Państwa. — Powstanie gminy tej wypływa nie tylko z konieczności duchowej pewnej części obywateli, lecz i z dążenia do unifikacji prawnej na ziemiach b. zaborów. Albowiem nie do pomyślenia jest np. fakt, by rodzice bezwyznaniowi, pochodzący z Małopolski, Wielkopolski lub Śląska, a którym urodziło się dziecię na ziemiach b. Królestwa Polskiego, byli zmuszani do zapisywania noworodka do jakiegokolwiek wyznania, z którego są oficjalnie wypisani i do którego ani z ducha, ani już nawet formalnie nie należą. Byłoby to nie tylko pogwałceniem art. 111 i 112 Konstytucji, lecz i pozbawieniem praw nabytych obywateli Małopolski, Wielkopolski i Śląska, a więc ludności ogromnego obszaru Rzeczypospolitej. .

Wprowadzenie bezwyznaniowości nie napotyka na trudności na terenie b. Królestwa Polskiego i z punktu widzenia prawa cywilnego, prawo to bowiem przewiduje świeckie urzędy i akta stanu cywilnego, oraz świecką jurysdykcję rozwodową dla dysydentów, żydów, baptystów i w ogóle osób, należących do wyznań, w których obrządek religijny nie jest wymagany (art. 92 i 84 K. C. Kr. Pol., art. 189 prawa o małż. z 1836 r., art. z Postanow. Namiestnika z dn. 3.11.1825, Uchwała Komitetu do spraw Król. Pol. z dn. 22.6.1870 r., Rozporząd. Komisji Rządowej Spraw Wewn. i Duch. z dn. 10.2.1850 r. Rozporz. Min. Spraw Wewn. z dn. 13.3.1880 na terenie b. Król. Kongresowego, oraz art. 931, 941, 942, 945, 949, 950, 955 — Dziesiątego tomu Praw Państwa Rosyjskiego i art. 1356 Ust. P. Cyw. — na Kresach Wschodnich).

Na wzór zatem i przez analogię z istniejącymi rejestrami świeckimi akt stanu cywilnego dla dysydentów, żydów, baptystów i t. p. (art. 9 U. P. C.) mogą być zakładane rejestry akt dla osób bezwyznaniowych przed istniejącymi już urzędnikami stanu cywilnego i sądami świeckimi. Analogia jest zupełnie wyraźna wobec rozciągliwej stylizacji ust. 2 art. 92 K. C. Kr. Pol. i art. 2 postan. Namiestnika z dn. 3 listopada 1825 r.

Projekt statutu Gminy Bezwyznaniowej m. st. Warszawy oparty został na istniejącym i obowiązującym na terenie b. Król. Polskiego prawie cywilnym, oraz na nieuchylonym dotychczas Ukazie t. zw. „tolerancyjnym” z dn. 17 października 1906 roku, który wprowadza zasady metryczacji, zgodnie z istniejącymi do 1906 roku na terenie b. Król. Polskiego dla wyznań niechrześcijańskich.

Założyciele Gminy mniemają, iż Polska, zmartwychwstała w czasie ogólnej demokratyzacji pojęć, zarządzeń państwowych i społecznych, nie może pozostać poza nawiasem postępu współczesnego, wbrew ideałom całego świata cywilizowanego i nakazom własnej, uchwalonej przez siebie Konstytucji”.

„Myśl Wolna”, nr 7, listopad 1922. Oprac. J.R.

Przypisy:

[1] Kazimierz Sterling - jeden z najwybitniejszych polskich adwokatów okresu międzywojennego. Pochodzenia żydowskiego. Opowiadał się za asymilacją Żydów. Działał społecznie w Kole Obrońców Politycznych, którego zadaniem było udzielanie pomocy prawnej oskarżonym w procesach politycznych i szykanowanym w postępowaniach administracyjnych. Bronił oskarżonych m.in. w procesie brzeskim. Zmarł w 1933 r., został pochowany na cmentarzu żydowskim w Warszawie.

(Publikacja: 12-04-2007 Ostatnia zmiana: 09-06-2007)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,5345>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl